

U ŚW. BARTŁOMIEJA W MIERZESZYNIE

Numer 46 (470)

Mierzeszyn, grudzień 2021 r.

ISSN 2082-0089

Rok 12

Pismo przeznaczone jest wyłącznie do użytku wewnętrznego członków wspólnoty parafialnej w Mierzeszynie.

82. ROCZNICA MĘCZEŃSKIEJ ŚMIERCI KS. JANA PAWŁA AELTERMANN Mierzeszyn, 22 listopada 2021 roku

Wójt Gminy Trąbki Wielkie pan Błażej Konkół uczcił 82. rocznicę śmierci Kapłana Męczennika z Mierzeszyna i złożył wiązankę biało - czerwonych kwiatów na Jego grobie.

Jubileusz 90. rocznicy urodzin pani Marii Fryca
20 listopada 2021 roku

Jubileusz 55. rocznicy Sakramentu Małżeństwa
państwa Ireny i Jerzego Lejk
21 listopada 2021 roku

Na pamiątkę zbiórki ofiar na
utrzymanie Gdańskiego Seminarium
Duchownego oraz dnia modlitwy
za Seminarium,

z wyrazami wdzięczności za gościnę
i życzeniami obfitości Łask Bożych,

kl. Robert Szczępkowski

21.11.2021

Sehr geehrter Herr Pfarrer Lewiński!

Am 22. November ist der Todestag vom Onkel
Dekan. Ich bitte Sie, aus diesem Grund für
ihn eine Messe zu lesen. Schließen Sie dabei
bitte auch meine Eltern in Ihre Gebete ein.
Sie waren im Leben mit dem Onkel eng
verbunden und sind es sicher in der
Ewigkeit auch.

Viele herzliche Grüße
Ihre E. Altermann

GOŚĆ GDAŃSKI

Swastyka czy krzyż?

Ks. JAN PAWEŁ
AELTERMANN
1876 - 1939

▲ Pomnik ks. Aeltermanna w Mierzeszynie.

Część niemieckich katolickich księży głosiła antyhitlerowskie kazania i otwarcie sprzeciwiała się nazistowskiej ideologii. Z powodu swojej postawy duchowni **byli karani finansowo, aresztowani, bici, poniżani**. Niektórzy stracili życie.

Jan HLEBOWICZ
gdansk@gosc.pl

W październiku i listopadzie wspominamy księży katolickich – przedstawicieli przedwojennej polskiej elity – zamordowanych przez niemieckiego okupanta w ramach zbrodni pomorskiej 1939. Nie zapominajmy, że wśród ofiar hitlerowskiego reżimu byli także duchowni niemieccy.

OBRAZIŁ HITLERA

Jednym z nich był ks. Johannes Paul Aeltermann, którego 82. rocznica śmierci przypada 22 listopada. Duchowny pracował jako wikary m.in. w Starogardzie Gdańskim, Tucholi, Lęborku. W 1912 r. został proboszczem parafii w Mierzeszynie. Prowadził szeroką działalność społeczną, zarówno dla swoich parafian – katolików Niemców, jak i okolicznych ewangelików. Organizował akcje dobroczynne, rozmaite kursy czy opiekę lekarską. Znalazł się w ogniu krytyki ówczesnych polskich pism, m.in. „Pielgrzyma” czy „Naszej Gazety”. Na łamach prasy został oskarżony o „germanizowanie polskich dzieci”, „wrogi stosunek do ludności polskiej” i o to, że „nie chciał się uczyć języka polskiego, potrzebnego nieodzownie w polskiej diecezji”. Nie godząc się na stawiane zarzuty, ks. Aeltermann oskarżył o obrażenie sześciu redaktorów. W warunkach zaboru pruskiego Polaków skazano łącznie na pięć miesięcy i tydzień więzienia.

Wpływ na utworzenie Wolnego Miasta Gdańska, w latach 30., ks. Aeltermann znany był ze swoich antyhitlerowskich poglądów. W roku 1933, na tydzień przed wyborami do gdańskiego Volkstagu, opublikował 8-stronicową broszurę „Hakenkreuz oder Christenkreuz?” („Swastyka czy krzyż Chrystusowy?”). W publikacji kategorycznie odrzucał możliwość łączenia przez katolików politycznego poparcia dla nazistów z wiarą w Chrystusa. Protestował również przeciwko przymuszaniu dzieci do oddawania „partyjnego pozdrowienia partii nacjonalnych socjalistów Niemiec”. Dwa lata później został aresztowany przez władze nazistowskie za „obrażenie Adolfa Hitlera”. Po tygodniu został zwolniony dzięki osobistej interwencji bp. Edwarda O'Rourke'a. Po wyjściu na wolność bojówkarze narodowosocjalistyczni zaatakowali plebanię ks. Aeltermanna, obrzucając ją kamieniami. Po wybuchu II wojny światowej ponownie został zatrzymany i trafił wraz z grupą ok. 60 Polaków do Nowego Wierca. Na krótko przed śmiercią modlitwą pocieszał współwięźniów. Duchowni, w tym kapłan niemiecki, zostali rozstrzelani jako ostatni. Wcześniej zmuszono ich do wykopania sobie grobu.

ONKEL BRUNO

W listopadzie obchodzimy także rocznicę śmierci innego „niemieckiego sprawiedliwego” – ks. Brunona Binnebesela. Przyszły kapłan urodził się w Tucholi, jednak większość życia był związany z Gdańskiem. Po maturze studiował teologię

GOŚĆ GDAŃSKI

i filozofię. Jego rozprawa doktorska poświęcona była stanowi dominikanów w kwestii Niepokalanego Poczęcia Maryi. Po otrzymaniu święceń kapłańskich pełnił posługę m.in. w Nowym Stawie oraz w gdańskich parafiach św. Brygidy, św. Józefa, Najświętszego Serca Jezusowego we Wrzeszczu. Kilka miesięcy przed wybuchem II wojny światowej został proboszczem w kościele św. Antoniego w Brzeźnie. Znany był ze swoich – wyrażanych publicznie – antyhitlerowskich poglądów.

„Mój ojciec (...) był kuzynem wuja Brunona. Onkel Bruno, tak go nazywaliśmy w rodzinie. Tata został aresztowany podczas wojny, siedział w obozie Stutthof. Kiedy w lutym 1940 r. wracał z obozu, nie miał dokąd pójść. Jego ojciec już nie żył, matka musiała uciekać z Gdańska, jego bracia tak samo. Poszedł więc do wuja Brunona. Wtedy odbywały się takie wieczorki muzyczne, byli na nich oficerowie Wehrmachtu i Kriegsmarine. Na taki wieczorek trafił mój ojciec. Onkel Bruno wśród oficerów, którzy wtedy byli w Brzeźnie na jednym z takich wieczorków, zwracając się do mojego ojca, powiedział: »To jest to, co robi szowinizm, nacjonalizm i faszyzm z młodego człowieka« – wspominał Józef Binnebesel, krewny duchownego.

Ksiądz Binnebesel został aresztowany 3 listopada 1943 r. pod zarzutem słuchania zagranicznego radia i przekazywania usłyszanych informacji wernym. Mimo zabiegów o uwolnienie, podejmowanych przez biskupa gdańskiego Carla Marię Spletta, Trybunał Ludowy

(Volksgerichtshof) w Berlinie skazał kapłana na karę śmierci za „osłabianie ducha obrony narodu niemieckiego”. Wyrok wykonano przez ścięcie.

PÓJDE Z KOLEGAMI

20 października 1939 r. oddziały SS i miejscowego Selbstschutzu zatrzymały kapitułę diecezji chełmińskiej oraz profesorów seminarium i Collegium Marianum. Wśród aresztowanych był 67-letni Niemiec ks. Walter Schütt, kanclerz kurii, wykładowca języka niemieckiego. Otrzymał szansę zwolnienia, ale zdecydował się towarzyszyć polskim kapłanom, których określił mianem „braci”. „Księża to nie dotyczy” – usłyszał w pewnym momencie od esesmana. „Pójdę z moimi kolegami. Będę z nimi dzielił ich los” – miał odpowiedzieć.

Duchownych ograbiono z zegarków, portfeli, zabrano im dokumenty. Następnie popędzono, bijąc kolbami i pejcami oraz szczując psami w rejon dworca kolejowego w Pelplinie. Załadowano na „czarną krowę”, czyli więzienną, i przewieziono na teren koszar w Tczewie. Tam poddano ich torturom. Potem rozstrzelano. Jednym z zabitych był ks. Schütt.

STARSZY KSIĄDZ RÓWNIEŻ OBERWAŁ...

Najwyższym wymiarem kary wobec niemieckich kapłanów otwarcie sprzeciwiających się nazistowskiej ideologii była śmierć. Nie można jednak zapominać o duchownych, których za konsekwentną antyhitlerowską postawę spotykały – jeszcze przed wybuchem

II wojny światowej – liczne szykany i represje. W grupie księży, których praca duszpasterska została negatywnie oceniona przez nazistowskie władze, znalazł się m.in. Johannes Wohler, pierwszy katolicki proboszcz w Pruszcze Gdańskim, dziś postać niemal całkowicie zapomniana. W 1937 r. duchowny wygłosił kazanie, które policja gdańska uznała za obraźliwe dla organizacji Hitlerjugend. Z tego powodu kapłan został skazany na karę grzywny w wysokości 300 guldenów. Został aresztowany przez hitlerowców, miał liczne rozprawy sądowe, skazywano go na kolejne wysokie grzywny. Rok później musiał zapłacić karę (tym razem 1000 guldenów) za wygłoszenie homilii rzekomo wrogiej wobec członków NSDAP. Jak relacjonował Alojzy Makurath, działacz Polonii Gdańskiej, przed wojną dyżurny ruchu Polskich Kolei Państwowych na stacji Pruszcz, w nocy z 29 na 30 sierpnia 1939 r., kiedy bito na peronie Polaków, „starszy wiekiem ksiądz niemiecki z [pruszczańskiej] parafii również oberwał przy okazji, gdyż hitlerowcy mieli i do niego pewne pretensje”. Duchownym tym był ks. Wohler, liczący wówczas 54 lata.

Dwa lata po rozpoczęciu działań wojennych pruszczański proboszcz, borykający się z problemami zdrowotnymi, przeszedł na emeryturę. Na prośbę bp. Spletta, pełniącego również funkcję administratora apostolskiego diecezji chełmińskiej, niemiecki duchowny objął parafię w Dąbrowce pod Kamieniem Krajeńskim. Podjął tam aktywną pracę duszpaster-

ską, ucząc się języka polskiego. Często łamał niemieckie zakazy, spowiadając po polsku, co groziło surowymi konsekwencjami.

„Po zakończeniu działań wojennych miejscowi Polacy zeznali, że kapłan był przychylnie do nich nastawiony (...). Był jednym z nielicznych Niemców, którzy swoją postawą zdobyli szacunek Polaków”. W Dąbrowce ks. Wohler pracował jako kapłan przez dwa lata po zakończeniu wojny. W 1947 r., na mocy decyzji władz komunistycznych, został deportowany z Polski do Niemiec. Zamieszkał w miejscowości Neuss am Rhein, gdzie zmarł 23 maja 1953 roku. Pierwszego od czasów reformacji proboszcza pruszczańskiego spotkał los wygnańca tylko dlatego, że był Pomorzanie narodowości niemieckiej. Jako duchowny Kościoła katolickiego, pełniący swoją misję w trudnych czasach reżimu narodowosocjalistycznego, troszczył się o parafian bez względu na ich narodowość. ■

Pisząc artykuł, korzystałem z opracowań: Tomasza Cerana „Inni Niemcy. Pozytywne zachowania Niemców w czasie Zbrodni Pomorskiej w 1939 roku”, własnej – „Ks. Johannes Wohler, ks. Józef Dydymski, ks. Józef Waląg – duchowni katolicy Pruszcza (Gdańskiego) w kleszczach dwóch totalitaryzmów – nazizmu i komunizmu (1933–1989)” oraz „Johannes Paul Aeltermann – oskarżyciel polskich redaktorów” Grażyny Gzelli. Jan Hlebowicz, historyk, publicysta, pracownik IPN Gdańsk, w latach 2012–2018 dziennikarz „Gościa Niedzielnego”.

REKLAMA

www.gdansk.gosc.pl

AUDYCJA „SPOSÓB NA RODZINĘ”

SŁUCHAJ W NIEDZIELĘ O GODZ. 10:00

91 FM LEŚCZYŃ LEGA	102 FM SŁUPSK USTKA	103,7 FM TRÓJMIĘSTO, KARTUZY ELBLĄG, MALBORK STARGARD, GDAŃSKI TŁCZEW	106 FM GNIW KWIDZYN	107 FM BYTÓW CHOCIMIE CZAJCZÓW KOŚCIERZYNA
--------------------------	---------------------------	---	---------------------------	--

Radio Gdańsk

VII

INTENCJE MSZALNE grudzień 2021

1. środa	17 ⁰⁰ + Zofia Kizewska: 89. rocznica urodzin 18 ⁰⁰ + Tomasz Ciepiela
2. czwartek	18 ⁰⁰ + Karol Pięta
3. piątek	18 ⁰⁰ + Irena Niemykin
4. sobota	18 ⁰⁰ + Gabriela i Zygmunt Dąbkowscy
5. niedziela	7 ³⁰ + Karol Pięta 9 ³⁰ + rodzice Wanda i Władysław oraz Teresa i Franciszek 11 ⁰⁰ + Leon, rodzice, rodzeństwo z rodzin Mejer, Tarczewskich, Miotk, Łaga, Labuda, Ulenberg, Mielewczyk, Wejer, Szynszechich, Kaczmarzskich
6. poniedziałek	17 ⁰⁰ dzięk. błag. w intencji Róży Bukowskiej: 80. rocznica urodzin 18 ⁰⁰ + Stanisław Zawadzki: 12. rocznica śmierci, rodzice i rodzeństwo z obojga stron oraz Marek Siewodnik
7. wtorek	18 ⁰⁰ + wypominkowa za zmarłych
8. środa	18 ⁰⁰ + Kazimierz Koprowicz: 8. rocznica śmierci oraz rodzice i rodzeństwo z obojga stron
9. czwartek	18 ⁰⁰ + Karol Pięta: 30. rocznica urodzin
10. piątek	18 ⁰⁰ + Daniela Hintz
11. sobota	17 ⁰⁰ + Edeltraut Czaja: 1. rocznica śmierci; Leon i Helena Czaja oraz Stanisław 18 ⁰⁰ + Agnieszka Radecka, Henryk Radecki, syn Andrzej: rocznica śmierci
12. niedziela	7 ³⁰ + Jan Nosal: rocznica śmierci, żona Waleria oraz zmarli z rodziny 9 ³⁰ + Józef Dyks: 30. rocznica śmierci 11 ⁰⁰ + Stanisław Szafranski: 10. rocznica śmierci
13. poniedziałek	18 ⁰⁰ + Helena Miękina
14. wtorek	18 ⁰⁰ + Tomasz Ciepiela
15. środa	17 ⁰⁰ + Katarzyna Garska: 1. rocznica śmierci 18 ⁰⁰ + Henryka Krańska: rocznica śmierci 19 ⁰⁰ + Zygmunt Koprowicz: 98. rocznica urodzin (intencja od wnuków)
16. czwartek	18 ⁰⁰ + Irena Niemykin
17. piątek	18 ⁰⁰ + Józef Chodukiewicz: 20. rocznica śmierci
18. sobota	18 ⁰⁰ + Jan Baermann: 6. rocznica śmierci
19. niedziela	7 ³⁰ + Helena Miękina 9 ³⁰ + Sabina Kowalska, mąż Piotr oraz rodzice z obojga stron 11 ⁰⁰ + Zbigniew Kloskowski: 6. rocznica śmierci
20. poniedziałek	18 ⁰⁰ + Marianna Koprowicz: 3. rocznica śmierci
21. wtorek	18 ⁰⁰ + Mieczysław Żurek: 22. rocznica śmierci oraz zmarli z rodziny
22. środa	18 ⁰⁰ + Daniela Hintz
23. czwartek	18 ⁰⁰ + Helena Miękina
24. piątek	20 ⁰⁰ dzięk. błag. w intencji Stanisławy i Jana Leśniak: jubileusz 60. rocznicy sakramentu małżeństwa 22 ⁰⁰ + Karol Pięta (AS)
25. sobota	0 ⁰⁰ + mąż Bogusław Górnowicz: 75. rocznica urodzin 9 ³⁰ + Jadwiga i Konrad Lewandowscy: rocznica śmierci 11 ⁰⁰ + Paweł Schuchardt: rocznica urodzin i śmierci oraz rodzice i rodzeństwo z obojga stron
26. niedziela	7 ³⁰ dziękczynna za 2021 rok z prośbą o Boże błogosławieństwo i zdrowie w roku 2022 w rodzinach Ireny Kuchnowskiej oraz + Irena Wohler: 27. rocznica śmierci 9 ³⁰ + Krzysztof Potratz: rocznica urodzin (intencja od rodziców i dziadków) 11 ⁰⁰ + Józefa i Kazimierz Klonowscy oraz Czesław i Bolesław Ronowicz
27. poniedziałek	8 ⁰⁰ + Karol Pięta (intencja od firmy pogrzebowej „Pinex” z Pinczyna)
28. wtorek	8 ⁰⁰ + Irena Niemykin
29. środa	8 ⁰⁰ + Jolanta Świerczewska (intencja od osoby anonimowej)
30. czwartek	8 ⁰⁰ dzięk. błag. w intencji Reginy Kapanke: rocznica urodzin
31. piątek	18 ⁰⁰ dzięk. błag. w intencji Marii i Władysława Ornowskich: 47. rocznica sakramentu małżeństwa

zamawiający intencje mszalne akceptują druk w/w danych osobowych

w ostatnim czasie...

ZOSTAŁA OCHRZCZONA:

1. NELA SOSIŃSKA, zam. Miłowo, ul. Brzozowa 3, ur. 14 września 2021, och. 20 listopada 2021 (rodzice wyrażają zgodę na publikację informacji).

ZMARLI...

1. ZOFIA KIŻEWSKA, zam. Mierzeszyn, ul. Wolności 5/4, ur. 1 grudnia 1932, zm. 10 listopada 2021, pogrzeb odbył się 17 listopada 2021 w Tczewie (rodzina wyraża zgodę na publikację informacji).
2. KRYSZYNA CHMIELEWSKA, zam. Mierzeszyn, ul. Gdańska 2, ur. 31 lipca 1932, zm. 11 listopada 2021, pogrzeb odbył się 17 listopada 2021 w Mierzeszynie (rodzina wyraża zgodę na publikację informacji).
3. EDWARD KOPROWICZ, zam. Olszanka, ul. Brzozkowiowa 8, ur. 16 listopada 1932, zm. 19 listopada 2021, pogrzeb odbył się 24 listopada 2021 w Mierzeszynie (rodzina wyraża zgodę na publikację informacji).
4. WITOLD PAWEŁ NIEMCZYK, zam. Domachowo 2/5, ur. 25 stycznia 1945, zm. 20 listopada 2021, pogrzeb odbył się 26 listopada 2021 w Mierzeszynie (rodzina wyraża zgodę na publikację informacji).

PODZIĘKOWANIE ZA OFIARY NA REMONT KOŚCIOŁÓW MIERZESZYŃSKICH: ROK 2021

- 500. Anna i Jarosław Cysarscy, Olszanka
- 501. Małgorzata i Ryszard Kulwikowscy, Błotnia
- 502. aninmowo, Zaskoczyn
- 503. Bogumiła Szulc, Miłowo
- 504. Helmut Aleksander von Wiecki
- 505. Eva – Maria Aeltermann, Meschede
- 506. Ewa i Krzysztof Borkowscy, Kozia Góra
- 507. Janina Kluskiewicz, Błotnia
- 508. Helena Schuchardt, Domachowo
- 509. Krystyna Gwóźdź, Warcz
- 510. Agnieszka i Wojciech Napiórkowscy, Mierzeszyn
- 511. Marek Warzocha, Pruszcz Gdański
- 512. Danuta H. Olejkowicz, Rumia Janowo
- 513. Maria i Władysław Ornowscy, Mierzeszyn
- 514. Helena i Marian Szulejewscy, Zaskoczyn

Wszystkie w/w osoby akceptują publikację swoich danych osobowych

ŚWIECA CARITAS 2021

Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom to wsparcie, jakie Caritas niesie dzieciom w różnej formie przez cały rok. To szansa na przywrócenie nadziei, a czasami jedyna pomoc jaką otrzymuje konkretne potrzebujące dziecko. Ofiara za małą świecę wynosi 6,-PLN a za dużą 16,- PLN.

Świece do nabycia w parafii oraz w Bibliotece w Mierzeszynie u pani Ewy Papis. Zapraszamy!

PAPIESKA INTENCJA APOSTOLSTWA MODLITWY na grudzień 2021

Intencja ewangelizacyjna - Katecheci

Módlmy się za katechetów, powołanych do głoszenia Słowa Bożego – aby byli jego odważnymi i kreatywnymi świadkami z mocą Ducha Świętego.

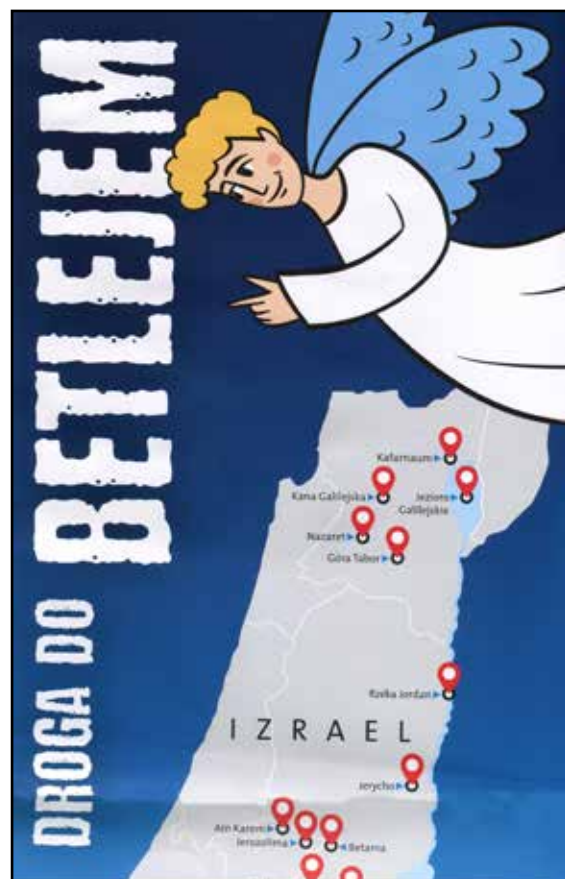
RORATY A.D. 2021

Adwent cieszy nie tylko dzieci. Lampiony, świece, przygaszone światło w kościele i radość hymnu „Chwała na wysokości Bogu...”. Wszyscy to lubimy. Dlaczego? Bo nasza powszedniość, szara i monotonna, a czasami – i co raz częściej – dramatycznie niepewna, potrzebuje celebrowania. Nasze serca jej potrzebują i nasza wiara również. Ruszamy zatem w tę adwentową podróż Roku Pańskiego 2021. Tegoroczne rozważania roratnie „Droga do Betlejem”, poprowadzą nas wraz z Maryją i Józefem z Nazaretu do miejsca narodzin Pana Jezusa. A towarzyszyć nam będzie przewodnik nazwany – na potrzeby tej drogi, której uczestnicy Rorat, dzieci, są najważniejszymi podróżnikami – GiePEsem. Gabriel Prowadzi Skutecznie! Trudno tego nie wiedzieć, jeśli zna się historię biblijną i wszystkie meandry historii biblijnych postaci.

Niech nas Gabriel prowadzi skutecznie. Spotkajmy się ze wszystkimi uczestnikami tegorocznych Rorat w jednym z najważniejszych miejsc na tej Ziemi – w miejscu, w którym Słowo stało się Ciałem – o powędrujmy tam, gdzie to Ciało objawiło się ludziom.

Zapraszam serdecznie wszystkich Parafian, a zwłaszcza dzieci na Msze święte roratnie o godz. 18.00 od 29 listopada do 23 grudnia do kościoła św. Bartłomieja Apostoła w Mierzeszynie. Szczęść Boże!

ks. Andrzej Sowiński

MIERZESZYN PAMIĘTA O KS. JANIE PAWLE AELTERMANNIE
22 listopada 2021 roku

STRONA INTERNETOWA

PARAFII: www.parafia.i3k.plCMENTARZA: www.mogily.pl/mierzczyn

NUMER KONTA PARAFIALNEGO Parafia św. Bartłomieja Apostoła w Mierzszynie
 PL 34 8335 0003 0303 2437 2000 0001 Kod BIC/SWIFT: GBWCPLPP
 Bank Spółdzielczy w Pruszcze Gdańskim Oddział Trąbki Wielkie

U ŚW. BARTŁOMIEJA W MIERZESZYNIE – Gazeta Parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mierzszynie.
 Pismo przeznaczone jest wyłącznie do użytku wewnętrznego członków wspólnoty parafialnej w Mierzszynie.
 Redaktor naczelny: ks. Andrzej Sowiński, zastępca red. naczelnego: Irena Krzemińska, red. techniczny: Franciszek Sowiński.
 Wydawca: Parafia św. Bartłomieja Apostoła, ul. Wolności 17, 83-041 MIERZESZYN, tel. (0048) 58 682 81 78,
 e-mail: donandrea64@wp.pl Cena: dobrowolna ofiara, liczymy także na sponsorów gazety.